

PRINC BAJAJA

MLADÝ KRÁL SE MUSEL S MANŽELKOU SVOU rozloučit a odebrati se do boje. Nedlouho po jeho odjezdu porodila královna dvojčata, oba syny. Bylo radovánek po celé zemi až nebylo možná a hned se vypravili poslové, kteří radostnou zprávu králi donést museli. Chlapci byli zdraví a rostli jak buci; než ten, co byl o nějaké okamžení starší, měl se lépe k světu než druhý a tak zůstali, i když trochu povyrostli. Starší byl vždy jen na dvoře, běhal, skákal a sápal se na koníka, jenž s ním byl stejného stáří. Druhý ale nejraději po měkkých kobercích hopkal, okolo matky se batolil a jinam nevyšel, leč s ní do zahrady; proto také máti prvnímu nepřála, a mladší zůstal jejím mazánkem. Bylo chlapcům sedm let, když se král z boje navrátil a s nevýslovnou radostí matku i děti k srdci přivinul.

„Který je přece starší z nich a který mladší?“ ptal se otec královny.

Ta myslíc, že se ptá manžel proto, by věděl, který má býti nastávajícím králem, podstrčila svého mazánka za staršího. Král miloval sice své děti stejnou mírou, ale když přišli do mládeneckých let, slyšel přece starší jmenovati mladšího budoucím králem a to mu bylo líto tak, že ho život doma omrzelo a on jen do světa toužil. Jedenkrát si svou bolest a litost malému koníkovi stěžoval a povídal mu, že by nejraději z domu pryč.

Tu mu odpoví kůň lidským hlasem: „Když se ti doma nelíbí, jdi do světa, ale bez otcova dovolení nechod ani krok. Radím ti však, abys nebral žádného s sebou a na jiného koně nesedal, než na mne. Bude to k tvému štěstí.“

Princ se podivil, že mluví kůň lidským hlasem, a ptal se ho, jak to přichází.

Koník mu odpověděl: „Na to se mne neptej; já chci

býti tvým ochrancem a rádcem, dokud mne poslouchati budeš.“

Princ přislíbil koníkovi, že se ve všem podle jeho rady zachová, a odešel do zámku tázati se otce, smí-li do světa. Když svou žádost rodičům přednesl, nechtěl otec nikterak k tomu svoliti, ale matka byla hned volna. Avšak princ od svého předsevzetí neupustil a konečně i na otci svolení vymámil. Hned se měli chystat služebníci, koně a komonstvo pro prince na cestu. Než ten si to vše zapověděl a řekl otci: „Nač potřebuji, otče, tolik komonstva, koňů a lidí okolo sebe, já si vezmu něco peněz a pojedu na svém malém koníku sám a sám do světa; to mi nenadělá tolik starosti a obtíže.“

Zase musel otce prosit, než mu to dovolil. Konečně bylo všecko k cestě uchystáno, mladý kuň stál osedlán u vrat a nahoře se loučil princ se svými rodiči a s bratrem. Plakali všickni hořce a poslední chvíli to bylo i matce líto, že dítě tak do světa jíti nechává; i přikazovala mu přísně, aby buď za rok domů přijel, anebo alespoň o sobě věděti dal.

Za nějakou hodinu klusal s ním koník v širém poli hezky daleko za hlavním městem. Někdo by si myslil, že není sedmnáctiletý kuň již tak čerstvý! Ale ten kuň nesestárl, protože to nebyl obyčejný kuň; srst měl jak aksamit a nohy jak strunky a čerstvý byl jak srna. Cesty ubývalo; dlouho jeli, aniž věděl princ, kam ho koník nese, když viděl pojednou věže krásného města. Tu se uhnul koník z dráhy, klusal přes pole až k jedné skále, která stála nedaleko pěkného lesíka, a když tam přijeli, kopnul nohou do skály, ona se otevřela a oni vjeli dovnitř. Byla to pěkná pohodlná stáje.

„Nyní mne tady necháš,“ řekl koník k princovi, „a sám půjdeš do blízkého města ke dvoru; musíš se vydávat ale za němého. Král tě do služby přijme, měj se ale na pozoru, ať se nepodřekneš. Když budeš něco potřebovat, necht' je

to cokoliv, přijď ke skále, třikráte zaklepej a skála se ti otevře.“

Princ si pomyslel: můj koník je tak moudrý, on jistě ví, k čemu mi to poslouží; vzal své šaty a šel. Přišel do sídelního města, které bylo nedaleko skály, a dal se u krále ohlásit. Král vida, že je němý, slitoval se nad jeho mladostí a podržel ho u sebe. Brzy však viděl, že jej může velmi dobře ke všemu řízení potřebovat. Ať bylo v zámku co bylo, on věděl ve všem rady a celý den po zámku běhal a šukal. Potřeboval-li král písaře, nebylo nad něj šikovnějšího. Všickni ho měli rádi, ale že byl němý a na všechno jen „*ba-jaja*“ odpověděl, zůstalo mu to jméno Bajaja, že ho potom žádný jinak nejmenoval.

Král měl tři dcery, jednu krásnější než druhou. Nejstarší se jmenovala Zdoběna, druhá Budinka a ta nejmladší Slavěna. U těch tří dívek byl Bajaja nejradší a také měl dovoleno s nimi třeba celý den pobýti. Vždyt byl němý, k tomu tváře smědé až strach a nosil jedno oko zavázané; mohl-li král mysliti, že by se které princezně zalíbil. Princezny ho ale přece měly rády a všude musel s nimi chodit. On jim vil věnce, přinášel kytice, svíjel zlaté nítě, kreslil ptáky a rozličné květiny k vyšívání a to se jim líbilo. Té nejmladší ale sloužil nejraději, a co pro ni udělal, bylo vždy nejkrásnější, takže ji sestry v žertu škádlily. Slavěna byla učiněná dobrota a nechala si vše od sester líbit.

Krátký čas byl Bajaja při dvoře. Jednou zrána přijde do síně, kde král snídával, a vidí ho celého zarmouceného seděti. I ptá se ho znameními, co mu schází.

Král se na něho smutně podíval a řekl: „Milý hochu, proč se mne ptáš, nevíš-li, jaké neštěstí nám hrozí a jak trpké tři dni mi nastanou?“

Bajaja zakroutil hlavou, že neví, a na jeho tváři bylo viděti velké leknutí.

Řekl mu zase král: „Tedy ti to povím, ač nám pomoci

nemůžeš. Před lety sem přilítli tři draci, jeden devítihlavý, druhý osmnáctihlavý a třetí sedmadvacetihlavý. Byla tenkrát taková nouze v mém městě, že hrůzou vlasy na hlavě vstávaly. Lidé se schovávali, protože nebyli životem jisti. Pomalu nebylo již kouska dobytka nikde, poněvadž se všechno těm potvorám dáti muselo, aby se do města nepustily. Nicméně přece mnoho lidí sežraly. Nemoha se déle na ten nářek dívat, dal jsem přivést ke dvoru kouzelnici, by mi pověděla, čím bych ty potvory ze země vyhnal. Ale běda, když mi oznámila, že tím, jestli jim připovím své tři dcery, které mi právě rozkvétaly. Já mysle, že si pomohu, jen když je ze země odbudu, přislíbil jsem tu neslýchanou obět. Královna hořem zemřela, ale dcery se o tom nedověděly. Od té chvíle se draci vystěhovali a po všechna ta léta nebylo o nich sluchu, až včera večer pastýř přiběhl celý bez sebe, že jsou draci zase tu v té samé skále, kde dříve byli, a že ukrutně řvou. Já nešťastný otec, zejtra musím dáti první své dítě v obět pro svou zem, pozejtří druhé a pak třetí, a potom budu žebrákem.“

Tak bědoval ubohý král a vlasy z hlavy si trhal.

S tváří sklíčenou šel Bajaja k princeznám, ale na smrt se jich zděsil! V černých šatech, tváře jako z bílého mramoru, seděly všechny tři vedle sebe a plakaly přežalostně, že mají svůj mladý věk tak ukrutným způsobem skončit. Bajaja je začal těšit a ukazoval, že se jistě nějaký vysvoboditel pro ně najde. Nebohé ho neslyšely a nepřestaly slze prolévat. Takový zmatek a zármutek byl po celém městě, neboť každý královskou rodinu miloval. Celé město bylo zároveň s hradem černým sukem potaženo.

Bajaja spěchal tajně z města přes pole ke skále, kde měl koníka zavřeného; když třikrát zaklepal, skála se otevřela a on vešel do ní. Pohládl koníkovi lesklou hřívu, políbil mu bílou lysu a řekl: „Koníku milý! Nyní jdu k tobě

o radu, a pomůžeš-li mně, budu navždy šťasten.“ Nato začal koníkovi vše, co se v zámku událo, vypravovat.

„O tom o všem vím,“ odpověděl koník, „a proto jsem tě sem přivedl, abys princeznám pomohl. Zejtra časně zrána sem přijď a já ti ostatní povím.“

S velkou radostí běžel Bajaja k zámku a mnohý mu to mohl za zlé pokládati, že je tak vesel; ale na štěstí ho nikdo neviděl. Celý den nevyšel z princeznných pokojů a všelicos vymýšlel, jak by je poněkud potěšil, což se mu ale nepodařilo.

Druhý den ráno ještě za soumraku byl již u skály. Koník ho přivítal a řekl: „Nyní zdvihni pod mým žlabem kámen; a co tam najdeš, to vyndej.“

Bajaja s ochotností poslechl a vyndal z díry, která pod kamenem skryta byla, velkou truhlu. Koník mu poručil, aby ji otevřel, a když i to učinil, vytáhl troje krásné šaty, meč a uzdu na koně. Jedny šaty byly červené, stříbrem a diamanty vyšívané, a co na nich pevného, bylo z lesklého ocele; k tomu bílý a červený chochol. Druhé byly celé bílé, zlatem vyšívané, a brnění a přilbice ze zlata; chochol bílý. Třetí byly ale světlomodré, stříbrem, diamanty a perlami bohatě vyšité; k tomu bílý a modrý chochol. Ke všem třem byl jediný meč, jehož pošva se drahým kamením jen svítila, tak jako uzda na koně.

„Ty troje šaty jsou tvoje, napřed ale vezmi ty červené.“

Bajaja se přistrojil, připjal si meč a uzdu hodil koni přes hlavu.

„To ti povídám, nesmíš se báti a se mne sléztí. Jen sekej do té potvory a spolehni na svůj meč.“ Tak přikazoval koníček, když vyjížděl ze skály.

Zatím bylo v zámku smutné loučení a zástup lidstva vprovázal ubohou Zdoběnu z města. Již byli nedaleko osudného místa, princezna slezla, a když viděla, že má jíti ke skále, padla ve mdlobách na zem. Tu letí zdálí kůň a na

něm sedí rytíř s červeným a bílým chocholem. Přijeda až k nim, poručil, aby se lidé odstranili, princeznu odvedli a jeho nechali samotného. S jakou radostí každý ten rozkaz vyplnil, to si můžeme pomyslit; ale princezna nechtěla odejít, ona se chtěla dívat, jaký to konec vezme.

Sotva vstoupili na jeden vrch, již se třesením skála otevřela a devítihlavý drak vylezl ven, ohlížeje se po své kořisti. Tu přiskočí na koníku Bajaja, vytáhne meč a jedním rázem utne tři hlavy. Drak se svíjel, plil oheň a házel sebou, až mu jed daleko široko stříkal, ale princ toho nedbal, sekal, až mu všech devět hlav usekal, ostatní dodělal koník kopytami.

Když drak zahynul, obrátil se princ a ujížděl, odkud přijel. S podivením hleděla za ním Zdoběna, ale vzpomněla si, že bude otec čekat, proto se rychle k zámku s celou družinou obrátila. Vypsati otcovu radost, když viděl dceru živou, a radost sester, že se snad i jim vysvoboditel dostaví, kdož by s to byl! Bajaja také přiběhl a tu pořád ukazoval, aby věřily, že jim Bůh vysvoboditele pošle. Ač měly strach před druhým dnem, přece byly již veselejší a s Bajajem hovořily.

Druhý den byla vyvedena Budinka. Tak jako první den sestře, stalo se i jí. Sotva na místo přijeli, viděli rytíře s bílým chocholem přijíždět a za nějakou chvíli s osmnáctihlavým drakem statně se potýkat, až potvora zdechla. Po vykonané seči ujížděl jako první den. Když se princezna do zámku vrátila, litovali všickni, že udatnému rytíři svou vděčnost prokázati nemohou.

„Já vím, sestry,“ řekla Slavěna, když byly pohromadě, „vy jste rytíře neprosily. Ale já před něho kleknu a tak dlouho budu žádat, aby se mnou šel, až to učiní.“

„Co se směješ, Bajajo?“ ptala se Zdoběna, vidouc usmívající tvář němého. Ale Bajaja začal skákat po pokoji a dával na srozuměnou, že se těší na toho rytíře.

„Blázne, ještě tu není,“ odpověděla Zdoběna.

Třetí den byla vyvezena Slavěna, a tenkrát sám král s ní jel. Srdce se nebohé hrůzou třásl, když pomyslíla, nepřijede-li vysvoboditel, že bude draku dána. V tom okamžení strhnul se radostný křik, že rytíř jede. Tak jako první dva draky, zabil Bajaja i třetího, ač on i kuň jeho mdlobou div neklesli. Tu přistoupil král i Slavěna a prosili rytíře, by s nimi do hradu jel, což on nikterak učiniti nechtěl. Slavěna klekla před ním a chopíc se jeho roucha, prosila tak snažně, tak líbě, že princovi srdce tlouklo. Vtom sebou koník trhl a již nebylo rytíře vidět.

Smutna, že se nemůže svému vysvoboditeli odměnit, vracela se Slavěna s otcem domů. Všickni mysleli, že přivedou rytíře, ale naděje opět je zklamala.

Nyní byli zase všickni šťastni! To ale netrvalo dlouho a nový zármutek jim nastal. Jednoho dne dostal král vyzvání od sousedního krále k válce. Ulekl se toho král velice, neboť věděl, že je soused mnohem silnější. Hned tedy rozepsal listy a poslové se rozlítli na vše strany, by sezvali knížata a velké pány ke královskému dvoru na sněm. To se stalo v rychlosti a panstvo se sjelo co nevidět. Král jim svou stížnost přednesl a o pomoc je prosil, podáváje za odměnu své dcery. Kdož by se byl za takovou odměnu zdráhal? Všickni se rozjeli a slíbili, že se v určitý den s vojsky svými dostaví. Nyní se chystalo vše k boji a král sám chtěl své vojsko do pole vésti. Předposlední den přijeli knížata a držela se velká hostina; potom se rozloučil král s plačícími dcerami, přikázal ještě Bajajovi, by dal na vše pozor, a při zvuku trub a píšťal brali se do pole.

Bajaja byl slova králova poslušen, ke všemu dohlížel, ale přece neopominul s největší ochotou o všelijaké vyražení princeznám se starati, by se jim nezastesklo. Najednou mu ale napadlo, že stůně, a nedbaje na lékaře, který mu chtěl pomoci, povídal, že si půjde sám pro koření, které

ho lépe než všechny líky vyhojí. Princezny si pomyslily, že je blázen, a nechaly ho jíti. On ale nešel na koření, to nestrolo beztoho pro jeho bolest nikde jinde než v jasných očích krásné Slavěny, on šel k svému koníkovi, by se s ním poradil, má-li králi ve válce pomoci. Koník ho přivítal, poručil mu, aby oblékl bílé šaty, vzal meč, jej obkročil, že pojedou do boje. Bajaja ho za to zlíbal.

Kolik dní trvala již válka a královo vojsko slablo, nemohouc odolati velké síle nepřátelů. Byla určena hlavní porážka na druhý den, kde se mělo rozhodnout, kdo s koho. Celou noc dával král rozkazy a vypravil také posly k dcerám s nařízením, co se státi má, kdyby prohráli. Ráno se odevzdali do ochrany Boží a stavěli se v šiky. V tom okamženi zavzněly trouby, zbraně začaly řinčet, střely lítat, a křik a lomoz se rozléhal po širém údolí. Tu se octne mezi nepřáteli jinoch v bílých šatech, zlaté přilbici s bílým chocholem. Seděl na malém koni a v ruce držel ohromný meč, kterým tak nerázně do nepřátel sekal, že nemyslili jináče, než že to zlý duch kyjem do nich mlátí. Tu se vzpamatovalo i královské vojsko a statnému hrdinovi po boku se postavilo. Vkrátce couvali nepřátelé, a když bílý rytíř jich vůdce zabil, rozprášili se jako stádo bez pastýře. Tu byl však rytíř lehce na nohu raněn, takže mu krev bílé roucho zbarvila. Jak to král spatřil, skočil dolů, roztrhl svůj plášť a zavázal mu sám krvavou ránu, prose jej, by s ním do stanu vešel. Ale rytíř mu poděkoval, bodl koně a byl ten tam. Král litostí div neplakal, že mu již po čtvrté rytíř ujel, kterému tolikerými díky povinován byl. Vítěz vracel se s nesmírnou kořistí domů. S jásáním byl v hlavním městě přivítán a v zámku byly přichystány rozličné slavnosti a radovánky.

„Nuže, správče můj!“ oslovil král Bajaju, „jak jsi řídil dům náš, co jsem byl vzdálen?“

Bajaja pokynul, že dobře, ale princezny se daly do smí-

chu a Slavěna pravila: „Musím ti žalovat, otče, na tvého správce, neboť jest neposlušný. Začal stonat, lékař náš chtěl mu dáti lík dobrý, on ale pravil, že si půjde sám pro koření. Šel, a nepřišel až za dva dni, celý chromý a chura-vější, než byl dříve.“

Král se na Bajaju obrátil, ten však se usmál a zatočil na patě, jako by ukazoval, že mu pranic neschází. Když slyšely princezny, že jich vysvoboditel opět otci v boji pomohl, nerády svolily k tomu, státi se manželkami knížat, neboť se domnívaly, že by mohl přece rytíř pro některou přijíti. Ovšem nevěděla žádná, je-li hezký nebo ne, protože ho v tváři neviděly, ale každá si jej malovala jako anděla.

Král byl na rozpacích, jak to má s odměnou vyvésti. Každý z knížat pomáhal mu, co síla postačovala, a všichni se ve válce statečně drželi. Komu dcery dáti? I vymyslíl si jeden prostředek, kterým by všem vyhověl, a potom vešel ke knížatům, rka: „Přátelé milí! Já řekl, kteří mně nejvíce pomáhati budou v té válce, těm že moje tři dcery za manželky dám. Vy jste mi ale všickni věrně pomáhali, a proto chci takto učinit, bych žádnému neukřivdil. Postavíte se do řady a moje dcery shodí s balkonu dolů každá zlaté jablko; ke komu se to jablko dokotálí, ten se stane manželem té princezny. Jste s tím spokojeni?“

Všickni že ano. Král to oznámil princeznám a ty s tím musely býti též spokojeny, by nenechaly otce v hanbě. Skvostně se přistrojily, každá vzala do ruky zlaté jablko a šla na balkon, pod nímž stáli v řadě knížata a páni. Mezi diváky zrovna u samých ženichů stál Bajaja. Nejdříve hodila jablko Zdoběna; kotálelo se, kotálelo, a zrovna k nohous němého. Ale Bajaja se uhnul, a ono se kulilo k jednomu hezkému knížeti, který je s radostí zdvihl a ze řady vystoupil. Nyní hodila Budinka a jako dříve kotálelo se i druhé k nohous Bajajovým; ale zase je němý tak šikovně odmrštil, že se zdálo rovnou cestou běžeti k druhému slič-

němu pánu, který je zdvíhl a s toužebností k balkonu na hezkou nevěstu pohlížel. Nyní házela Slavěna; ale tenkrát se Bajaja jablíčku neuhnul, nýbrž s radostí je zdvíhl, běžel nahoru, před princeznou klekl a její ruku líbal. Ale ona se mu vytrhla, utekla do svých pokojů a hořce plakala, že si musí vzítí němého. Král se zlobil, knížata reptali, ale co se stalo, stalo se a nedalo se napravit. Nato byla hostina a po hostině mělo býti rytířské potýkání, při kterémž měla dávat ceny jedna nevěsta. Při hostině seděla Slavěna jako zaražená a slova nepromluvila; ženicha Bajaju nebylo viděti a král myslil, že snad pohněván utekl. Všickni nebohou litovali, a chtějí ji trochu z toho vyraziti, prosily, by ona ceny rozdávala.

Slavěna konečně svolila. Již seděli páni okolo zábradlí, již se sokové potýkali a jeden druhého přemáhal, tu oznamuje hlásný, že stojí venku rytíř na malém koni, žádaje, aby byl ke hře připuštěn. Král kynul, že ano. Tu vjede na plan rytíř v modrém a stříbrném šatu, na stříbrné přilbici bílý a modrý chochol. Princezny by byly málem vykřikly, vidouce postavu a koně statného vysvoboditele. Rytíř se poklonil paním a začal se s knížaty potýkat; ale co jich bylo, on je všecky přemohl a zůstal sám vítězem. Slavěna sešla k němu a nesla zlatý pás. Rytíř se před ní na kolena snížil a ona mu pověsila na krk pás, který sama vyšívala. Ruce se jí třásly a tváře jí hořely; i nevěděla, zdali slunce tak pálí, anebo ohnivé zraky krásného rytíře. Oči sklopíc, slyšela jen sladká slova: „Nevěsto krásná, ještě dnes tě uhlídám.“

Král a obě nevěsty sešli dolů, by rytíře zadrželi a jemu za vše se odsloužili. Ale on políbil v letu Slavěně ruku a vtom zmizel. Ta myslila na slova, které jí pošeptal. Zase byly hody, a jen Slavěna seděla ve svém pokoji a nechtěla mezi hosti.

Měsíc vysvítíl a od skály nesl koník naposled svého

pána. Když ho donesl až k hradu, skočil Bajaja dolů, políbil mu krk a lysu a koník mu zmizel s očí. Nerad ztratil náš rytíř věrného přítele, ale za to ho čekala sladší náhrada.

Zamyšlena seděla Slavěna a myslila, že již sotva rytíř přijde; tu otevře panna dvěře a povídá, že chce Bajaja s princeznou mluvit. Slavěna neodpověděla a hlava jí sklesla do polštářů. Vtom ji vezme někdo za ruku, ona zvedne hlavu a vidí před sebou krásného hrdinu, svého vysvoboditele.

„Hněváš se na tvého ženicha, že se před ním skrýváš?“ ptal se Bajaja.

„Proč se mne na to ptáš, vždyť nejsi můj ženich,“ šeptala Slavěna.

„Jsem, panno, před tebou stojí němý Bajaja, který tobě kytky vázal, od smrti vysvobodil tebe i tvé sestry a otci ve válce pomohl. Já jsem tvůj ženich!“

Že se Slavěna na něho nehněvala, mohl by každý ujistit. Za hodnou chvíli potom rozlítly se dvěře u hodovní síně a do nich vkročí Slavěna s rytířem v bílém šatu a zlaté přílbici, představujíc ho otci co svého ženicha, němého Bajaju! Otec se radoval, hosté se divili a sestry po očku hleděly. Teprv nastala pravá veselost a pilo se na zdraví zasnoubenců až do bílého rána.

Po svatbě odejel Bajaja se svou Slavěnou, aby se podíval k rodičům; ale jak se ulekl, když viděl celé město potáhnuté černým sukem. Hned se táže, co to znamená, a slyší, že umřel mladý král. Pospíchal k zámku, aby rodiče své potěšil, což se opravdu jen jemu podařiti mohlo, neboť drželi i jeho za nebožtíka, protože tak dlouhý čas o něm neslyšeli. Zase se přistěhovala do zámku radost, černé sukno se odestřelo a místo jeho zastoupilo červené. Bajaja byl králem ve svém království a požíval do smrti se svou manželkou nekaleného štěstí.